



• <https://khabaronline.ir/xmy64>

• ۲۴ مرداد ۱۴۰۳ - ۱۲:۰۶

• کد خبر 1945008

• اخبار بین‌الملل / دیپلماسی

وزیر با طمأنینه

ساسان کریمی

ساسان کریمی؛ مدرس دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران

دیپلمات‌های برجسته تاریخ، عمدتاً یا نظامی زاده اند، یا از خانواده‌های متن علم و سیاست یا آنها که اهل تجارت بوده اند. سیدعباس عراقچی، از خانواده - ای اهل تجارت به سیاست آمده است. او در عین حال به معنای دقیق کلمه فرزند زمانه ی خود است: او هم در جنگ تحمیلی و هم در میدان دیپلماسی برای آنچه تشخیص داده، جان فشانده است.

امروز با تمام آنچه در دو دهه گذشته با فشارهای مختلف تحریم بر ایران هموار شده است، کشور نیازمند تأتی دوباره در مسیر پیش روست. اگر به آنچه بر ما رفته بنگریم، پر است از تحمیل سیاست بقا به جای توسعه، آن‌هم به واسطه ی تحریم‌های بی علت ظالمانه و وهم آلود که در اصل، همه بخشی بوده - اند از آنچه امنیتی سازی ایران نامیده می شود. آنچه در تحریم بر ما گذشت، انتخاب ما نبود، تحمیلی بود از جنس آنچه در شهریور ۱۳۵۹ از جانب صدام حسین اتفاق افتاد. مقاومت در برابر آن هم همانقدر دردناک، افتخار آمیز و در عین حال ناگزیر بود. در این میان حتی ما ایرانیان چند باری رفتیم تا از راه توسعه مان مانع بزدایم و بالاخره در برجام به آن توفیق یافتیم. این توفیق هم مانند تمام آنچه در واقعیت تاریخ عریان است، بهره از افتان و خیزان داشت و با کارشکنی ایالات متحده کم اثر شد.

اما آنچه در حاشیه ی دستاورد اصلی برجام برایمان مانده است، یکی خودباوری در دیپلماسی و تکیه بر کسان خود است و دیگری لزوم حل چند محوری موضوعاتمان در سیاست خارجی که البته محدود به همین مورد هم نیست.

سیاست خارجی ما امروز نه تنها در موضوع هسته ای، بلکه به صورت کلی نیازمند نوعی درایت عمیق و مبتنی بر تأتی، تخصص و سابقه است که از قضا مصداق آن چندان فراوان هم نیست.

ما چه بخواهیم و بتوانیم این بزرگترین زنجیر را از دست و پای کشور باز کنیم، چه این کار اکنون ممکن نشود، به هر حال در تمامی جهات اعتباری و انضمامی سیاست خارجی کشور، نیازمند وزیر امور خارجه ای هستیم که بیش از هر چیز واجد عناصر مهم زیر باشد:

1. قابلیت بالقوه ی پیشبرد مذاکره را داشته باشد تا بزنگاه‌های اختیار داخلی و امکان خارجی مانند گذشته بر باد نرود،
2. توان کسب اطلاعات و تصمیم سازی در حوزه ی سیاست خارجی را داشته باشد. اجماع سازی داخلی در میان ارکان مختلف قدرت از مهمترین کار ویژه‌های یک وزیر خارجه کارآمد است،
3. در محیط بین المللی نشاندار و شناخته شده باشد، بنابراین بتواند از قدرت شخصی خود در مذاکره بهره ببرد،
4. اعتماد به نفس متناسب یک وزیر امور خارجه را داشته باشد، بتواند مذاکره کند با همه مقاومت‌ها، مقاومت کند با همه فشارها و عنداللزوم مذاکره را ترک کند با همه امیدها،
5. مهارت‌های اولیه را در سطح دیپلمات‌های موثر در محیط بین المللی داشته باشد،
6. تجربه مذاکرات سنگین را داشته باشد،

این همه در عباس عراقچی جمع است؛ علاوه ی آنکه او قابلیت‌ها و موقعیت‌های مشابهی را در محیط داخلی سیاست ایران نیز داراست و علی القاعده باید بتواند به هنگام از این ارتباطات همه جانبه اش به سود پیشبرد منافع ملی، امنیت ملی و عزت ملی در مأموریتش در سیاست خارجی بهره برداری کند.

بنابراین با توجه به نقطه ای که امروز ایران در آن ایستاده است، برای تمام گزینه‌های ممکن در سیاست خارجی می بایست اولاً انتخاب معتدل و کارآمدی با ویژگی‌های منحصر به فرد فوق انجام شود و ثانیاً بیشترین رأی در مجلس شورای اسلامی از آن وی شود که همین مهمترین پشتوانه ی او در پشت میز مذاکره باشد و ثالثاً از همان آن که او به سمت وزیر برگزیده شد، حمایت‌های حاکمیتی و مردمی از او به تمامه برقرار شود. ایران ما در شرایطی نیست که بتواند در سیاست خارجی خود آزمون و خطا کند و امروز با گذشت بیش از چهار دهه از انقلاب اسلامی کسی هم در جهان نداشتن کادر حرفه ای و کارآزموده را برنخواهد تابید.

نکته دیگر در مورد وزیر پیشنهادی امور خارجه در دولت چهاردهم، آن است که او از بطن وزارت امور خارجه آمده و بیش از هر کس این مسیر را گام به گام سپری کرده است. معنای مهم این امر توان اصلاح امر داخلی وزارت متبوع اوست که حقیقاً امروز نیازمند رسیدگی و بازآفرینی توانمندی‌های سنتی خود است.

اما آنچه وزیر امور خارجه باید به آن اهتمام کند، برگزیدن معاونین، مشاورین و مدیرانی است که بی توجه به رده ی سازمانی و تحمیل چارت و زمانمندی ارتقا کارمندان وزارت، به ارتقاء کیفی این بعد از حکمرانی کمک کنند. ممکن است برای دمیدن نفسی تازه در ستاد وزارت امور خارجه نیاز باشد کسانی از دانشگاه به راس هرم افزوده گردند که ضمن پیشبرد کار بتوانند ساختار خاک گرفته را هم نشاط بخش باشند.



به خصوص در موضوع مهم دیپلماسی هسته ای ممکن است نیاز باشد وزیر امور خارجه مشاور یا دستیاری داشته باشد که به ویژه بتواند ارتباط روزانه و شفاف میان اضلاع مختلف این موضوع از جمله سازمان انرژی اتمی، نمایندگی وین و دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی برقرار کند تا بسیار مواردی که حین مذاکره یا کنش های موردی دیپلماتیک لازم می آید ناهماهنگ نبوده و در نتیجه فرصت سوز نشوند.

موضوع مهم دیگر دیپلماسی اقتصادی است که ذاتاً محتوایی جدید در وزارت خارجه ایران است که بن مایه ی سیاسی دارد. به همین رو شاید واقعی تر آن باشد که معاون دیپلماسی اقتصادی از بخش خصوصی یا دانشگاهی با سابقه ای در تجارت بخش خصوصی انتخاب شود که درک صحیحی از موضوعات واقعی تجارت داشته باشد. اساساً کادر وزارت خارجه در هیچ کشوری به واسطه ی خاستگاه استخدامیشان الزاماً درک واقعی و روزآمدی از شرایط تجارت بین الملل ندارند مگر آنکه در این رشته تربیت و آموخته شده باشند. البته در این زمینه و نیز مساله اعزام رایزنان بازرگانی موثر به کشورهای مختلف، ارتباط وزارت امور خارجه با اتاق های بازرگانی ضروری است.

اولویت سازمانی سوم وزیر امور خارجه جدید به نظر، دیپلماسی علم و تکنولوژی است؛ امری که با توسعه محتوایی و نه تشکیلاتی معاونت پژوهشی وزیر و مرکز مطالعات سیاسی و بینالمللی وزارت امور خارجه میبایست در چارچوب سیاسی رسمی منحصر نمانده و به اموری نظیر آموزش تجارت بینالملل و تسهیل ارتباطات علم و فناوری دانشگاه ها و مراکز علمی و فناوری کشور با جهان اهتمام کند.

این همه از فردی بر خواهد آمد که هم سبقه تجارت را درک کند، هم سابقه سیاست را، هم دیپلماسی تکنولوژی، پژوهش و علم را در اولویت بداند و هم به مساله ی هسته ای اشراف داشته باشد و در برهه کنونی سید عباس عراقچی انتخابی بهینه برای پیاده سازی چنین نظم تشکیلاتی محتوایی و نتیجه محور و پیش بردن اولویت های اساسی کشور است. باشد که مجال بخشیدن به نسل های جدیدتر در سیاست خارجی و فضای دانشگاه، ضمن اداره کشور زمینه بروز استعدادها و به کار گیری جوانانی را فراهم آورد که در آینده دست کشور را در انتخاب کارگزارهای برجسته گشوده تر سازند. از فردای رای اعتماد، سید عباسی عراقچی نیازمند شورای معاونین جوان و تازه نفس است.

۳۱۱۳۱۱

برای دسترسی سریع به تازه ترین اخبار و تحلیل رویدادهای ایران و جهان [اپلیکیشن خبرآنلاین](#) را نصب کنید.

